

Aleksander B. Skotnicki*

DR SZYMON FELDBLUM – KRAKOWSKI ADWOKAT, SPOŁECZNIK I SYJONISTA

Krótki rys biograficzny poświęcony jednemu z najwybitniejszych krakowskich adwokatów okresu międzywojnia, wywodzącemu się z rodziny zasymilowanych polskich Żydów, Szymonowi Feldblumowi. Jego przodkowie walczyli w Powstaniu Styczniowym i należeli do asymilatorów. Szymon Feldblum przejął kancelarię po Ludwiku Szaleju i prowadził ją przy ul. Św. Jana 3 do II wojny światowej. Był aktywnym działaczem ruchu syjonistycznego oraz B'nei B'rith. Jesienią 1939 r. z rodziną dotarł do Wilna. Dzięki pomocy konsula Japonii na Litwie Sempo Sugihary – który uratował kilka tysięcy polskich i litewskich Żydów – wyjechał do Moskwy a następnie do Palestyny. W utworzonym w 1948 r. państwie Izrael działał jako prawnik i organizator pomocy społecznej z ramienia rządu.

Pojęcia kluczowe: adwokatura krakowska, polscy syjoniści, B'nei B'rith, Ludwik Szalay, Sempo (Chiune) Sugihara, Kraków, Izrael

Na próżno szukać o nim informacji i biogramów w literaturze polskiej. Był jednym z wielu adwokatów krakowskich, choć jednym z ambitniejszych i dość znanych w swoich czasach.

* Aleksander B. Skotnicki, profesor nauk medycznych, hematolog i transplantolog, specjalista chorób wewnętrznych II stopnia, członek Polskiej Akademii Umiejętności, założyciel i prezes Zarządu Fundacji „Stradomskie Centrum Dialogu”, prezes Fundacji Profilaktyki i Leczenia Chorób Krwi im. prof. Juliana Aleksandrowicza, badacz historii Żydów w Polsce, w tym ocalałych z Holocaustu (m.in. krakowian z listy Schindlera i listy Sugihary); ORCID: 0000-0002-2597-1327.

Szymon Feldblum urodził się w Krakowie 15 lipca 1882 r., jako jedno z siedmiorga dzieci Majera i Amalii z domu Weber. Jego rodzice należeli do Żydów kulturowo zasymilowanych ze środowiskiem polskim. Już jego dziadek, Maurycy Weber, odpowiadając na apel rabina Meiselsa, wziął czynny udział w Powstaniu Styczniowym 1863 r. Zięć Maurycego Weбера, Majer Feldblum, agent ubezpieczeniowy, poświęcił całe swoje życie, aby swoim pięciorgu dzieciom zapewnić jak najlepsze wykształcenie. Dzięki temu Szymon Feldblum mógł w 1900 r. zdać maturę w Gimnazjum św. Jacka w Krakowie (11 czerwca 1900 r.), po czym rozpocząć studia na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Absolutorium uzyskał 30 grudnia 1904 r., a stopień doktora praw po zdaniu egzaminów rygorozalnych – 5 maja 1906 r. W czasie studiów otrzymywał stypendium im. Maurycego Silbersteina, przyznane mu przez Stowarzyszenie Izraelitów Postępowych.

Po ukończeniu studiów został przyjęty do kancelarii legendarnego krakowskiego adwokata dr. Ludwika Szalaya (1857-1934), który prowadził swoją kancelarię w pałacu barona Goetza Okocimskiego, przy ul. św. Jana 3. Adwokatem został po siedmioletniej kandydaturze. Po latach, gdy dr Szalay przechodził na emeryturę, pozostawił ją Feldblumowi, wiedząc w jakie ręce składa swoją wieloletnią tradycję, dobre imię i klientelę.

*Dr Ludwik Szalay (w środku) udziela wywiadu redaktorowi Kazimierzowi Szczepańskiemu.
Kraków, kwiecień 1934 r.*

Szymon Feldblum prowadził procesy z zakresu prawa gospodarczego i finansowego, a w latach 30. w szczególności związane ze światowym kryzysem gospodarczym tzw. procesy waloryzacyjne. Był także znawcą ustaw oddłużeniowych dla rolnictwa oraz autorem kilku prac z tego zakresu, m.in: *Praktyczne zagadnienia oddłużenia w rolnictwie*, Kraków 1934.

Jako radca prawny gminy żydowskiej w Krakowie oraz wiceprezes Towarzystwa Ochrony Lokatorów, Szymon Feldblum czynnie działał na rzecz powstania ustawy o ochronie lokatorów.

Dr Szymon Feldblum jako adwokat w Krakowie

Był krasomówcą, który porywał za sobą tłumy, entuzjastą – idealowcem i idealistą, który z prawdziwą pasją bronił w sądach swoich klientów. W jego poczekalni przesiadywali ramię w ramię chłopci ze wsi, żydowska biedota, której interesy reprezentował za darmo oraz polscy arystokraci.

W swojej dużej kancelarii adwokackiej przy ul. św. Jana 3, przesiadywał pod ogromnym portretem Teodora Herzla, a na biurku znajdowała się skarbonka Żydowskiego Funduszu Narodowego, do której nieraz polski hrabia wrzucał swój datek. Dowodem uznania i zaufania krakowskiej palestry dla prawnika-Żyda Szymona Feldbluma było powierzenie mu najwyższych funkcji w sądzie koleżeńskim (Radzie Dyscyplinarnej) Izby Adwokackiej. Feldblum był także prezesem Stowarzyszenia Adwokatów Żydowskich w Krakowie.

Po przybyciu wraz z wielotysięczną falą uchodźców do Palestyny, Szymon Feldblum kontynuował karierę prawniczą, obejmując w 1942 r. stanowisko radcy prawnego Delegatury Ministerstwa

Opieki Społecznej (opieka i zasiłki dla uchodźców) oraz wykładowcy prawa na tzw. „Wyższych Kursach Naukowych”, co zaowocowało zorganizowaniem przez niego Wyższych Studiów Prawniczych na poziomie uniwersyteckim. Objął także funkcję wiceprezesa Zrzeszenia Prawników z Polski.

Już w czasie studiów Szymon Feldblum związał się z powstającym w Krakowie ruchem syjonistycznym: początkowo o odcieniu socjalistycznym w partii „Poalej Syjon”, a następnie z ruchem o odcieniu ogólnym. W 1920 r. był wśród delegatów z Małopolski na Światowej Konferencji Syjonistycznej w Londynie. Odtąd, aż do wybuchu II wojny światowej aktywnie działał w dzielnicowym ruchu syjonistycznym, zdobywając w nim sobie wysoką pozycję i prestiż. Kilkakrotnie był prezesem Egzekutywy Organizacji Syjonistycznej Małopolski Zachodniej i Śląska.

Gdy w 1931 r. powstał Światowy Związek Ogólnych Syjonistów z siedzibą w Krakowie, to dr Szymon Feldblum został czynnym członkiem jego prezydium i był nim aż do wybuchu wojny w 1939 r. Przez wiele lat zajmował także stanowisko sędziego sądu honorowego Światowej Organizacji Syjonistycznej.

Jako gorliwy syjonista oraz znakomity orator wielokrotnie przemawiał publicznie na masowych spotkaniach i wiecach syjonistycznych, które odbywały się w Krakowie w hotelu Kleina, w gmachu Gminy Żydowskiej lub na podwórku kamienicy Wasserlaufa na Kazimierzu.

W latach 20. XX w. dr Szymon Feldblum był jednym z założycieli Żydowskiego Stowarzyszenia Humanitarnego B'nei B'rith – „Solidarność” w Krakowie i pełnił w niej kolejno funkcje wiceprezydenta (1928-1931), prezydenta (1932-1936) i mentora (1937-1938). Organizacja ta wspomagała biedotę żydowską oraz wdowy, sieroty i studentów. Działała w wielu miastach, ale najczynniej w Krakowie. Liczyła setki członków, odgrywając ważną rolę w społeczeństwie krakowskim. Była częścią międzynarodowego ruchu B'nei B'rith z siedzibą zarządu w USA. Zwalczała przejawy antysemityzmu rodzącego się wówczas głównie w Niemczech. W Małopolsce zrzeszała przede wszystkim inteligencję żydowską i brała udział w ruchu na rzecz powstania państwa Izrael.

Doktor Feldblum wspierał rozliczne inicjatywy gospodarcze, pomocowe i kulturalne służące żydowskiej społeczności Krakowa, pracując m.in. w Unii Kredytowej, Towarzystwie Ochrony Lokatorów, zarządzie Towarzystwa Szkoły Ludowej i Średniej oraz Szkoły Rzemiosł i w Radzie Nadzorczej „Nowego Dziennika”, polskojęzycznego organu Organizacji Syjonistycznej. We współpracy z prof. Mejerem Bałabanem organizował prace nad inwentaryzacją zabytków żydowskich Krakowa.

*Dr Szymon Feldblum (z prawej) z małżonką Różą w Krynicy-Zdroju, z lewej Max Lauterbach
– krakowski przedsiębiorca i społecznik, w tle Witoldówka, lata 30. XX w.*

Szymon Feldblum ożenił się w 1917 r. z Różą Goldberger (urodzoną 11 grudnia 1894 r. w Podgórzu, zmarłą 11 kwietnia 1968 r. w Tel Awiw-Jaffa), córką Izaaka Goldbergera, lekarza z Podgórza i Fani z Koplowiczów. Miał z nią dwóch synów: Michała Teodora (imiona na cześć Michała Wołodyjowskiego oraz Teodora Herzla), i Ignacego (Igo) (pierwsze imię na cześć Ignacego Jana Paderewskiego i Ignacego Mościckiego) Karmiego.

Po wybuchu II wojny światowej Feldblumowie uciekli do Lwowa, skąd przedostali się zimą 1939 r. do Wilna, które w październiku 1939 r. przekazali Sowietom Litwie. Po zajęciu Litwy w czerwcu 1940 r. przez wojska ZSRS postanowiono wydalić (do sierpnia 1940 r.) wszystkie placówki dyplomatyczne z Kowna.

Od Holokaustu rodzinę Feldblumów ocalił słynny japoński konsul w Kownie, Sempo (Chiune) Sugihara (1900-1986), do którego 10 sierpnia 1940 r. zgłosił się Zorach Warhaftig – przywódca Mizrachi (religijnego ruchu syjonistycznego), przedstawiając plan ewakuacji uciekinierów żydowskich z Polski znajdujących się wówczas na Li-

twie. Zaproponował, aby mogli oni wyjeżdżać przez ZSRS i Japonię na Antyle Holenderskie w Ameryce Południowej, gdzie nie były wymagane wizy wjazdowe. Władze sowieckie zgodziły się na ten plan, pod warunkiem przyznania żydowskim uciekinierom japońskich wiz tranzytowych.

Rodzina Feldblumów przebywała w Wilnie do grudnia 1940 r. Musiała bowiem zdobyć jeszcze wizy wyjazdowe z ZSRS. Wymagało to dużej łapówki. Ponieważ uprzednio ograbiono ich już ze wszystkiego, została im już tylko złota papierośnica, którą doktor Szymon Feldblum otrzymał od hrabiego Jana Potockiego jako wyraz wdzięczności za wygranie uciążliwego procesu. Widniała na niej dedykacja: „Drogi Szymku, gdybyś kiedyś mnie potrzebował...”. Sowiecki naczelnik wystawił wizy. Hrabia dotrzymał słowa...

Sempo (Chiune) Sugihara (1900-1986), japoński konsul w Kownie, w okresie od czerwca do sierpnia 1940 r. (aneksja Litwy przez Sowieków) wystawił kilka tysięcy japońskich wiz dla polskich i litewskich Żydów, chcących uciec z terytorium Litwy. Wizy te wystawiane były przy udziale polskiego wywiadu. Dzięki temu ocalał kilka tysięcy istnień. Jest porównywany do Oskara Schindlera

Feldblumowie po przyjeździe do Moskwy zdecydowali się nie jechać do Japonii, ale do Palestyny (w międzyczasie otrzymali wizy palestyńskie) i przez Odesę, Konstantynopol, Małą Azję, Syrię i Liban dotarli do Hajfy, gdzie połączyli się ze starszym synem Michałem przebywającym tam od 1936 r.

Wiele lat później młodszy syn Feldblumów, dr med. Igo Feldblum, pisząc o swoim ojcu, zmarłym 28 lipca 1956 r. w Tel Awiw-Jaffa i pochowanym na cmentarzu Zasłużonych w Nachlat Izchak w Izraelu,

powiedział że Bóg wyposażył go w trzy cenne, arcyrzadkie dary: gołębią dobroć, wszytkowiedzącą mądrość i szlachetność. W tych trzech słowach wystawił mu najpiękniejszy pomnik (Feldblum Igo, Gurycka Antonina, *A skąd pan właściwie jest...?*, Nowy Świat 2004).